

צ'בזטי מזהר"ן
קמא

דף קיד: קטו.

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה רלא

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

קיד:

ליקוטי

רפה רכו רכו רכז רכז רל רלא

מוהררן

תורה אור

תהילים לו (ג) **בטח** ביהוה וְשֶׁה טוֹב שָׁקֵן אֶרֶץ יִרְעָה אֲמֹנָה:

דברים טו ראו (ו) נָתַן תַּתְּן לוֹ וְלֹא יָרַע לְבָבָךְ בַּתְּחִלָּה לוֹ בְּגִלְלֵי הַדָּבָר הֵנָּה יִרְדָּךְ יִקַּח אֶלְיוֹךְ בְּכֵל מִצָּעַד וּבְכֵל מִשְׁלַח יָדָךְ:

תהלים סט (ד) וְנָעֲמִי בְּקֶרֶב נֶחֱד גְרוֹנִי כְּלוּ צִיִּי מִיַּחַל לֹאֲלֹכִי:

קהלת יב (ד) וּסְגֹר וְלִמְתִּים בְּשׁוּק בִּשְׁפֵל קוֹל תִּשְׁמָעָה וְקוֹם לְקוֹל הַצִּפּוֹר וְיִשְׁחַר כֹּל בְּנוֹת הַשִּׁיר:

תורה רכז

בראשית וצא כט (יז) וְצִיִּי לֵאמֹר רְבוֹת וְיִחַל הַיָּתֵה יִפֹּי תֹאֵר וּיִפֹּי מִרְאֵה:

בראשית א (יד) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי מֵאֲרֵת בְּרָקִיץ הַשָּׁמַיִם הַמְבֹרֵךְ בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה וְהָיָה לְאֶתֶר וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים:

בראשית כט (לד) וַתֵּהָרֶה עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר עֲמָה הַפֶּעַם יִלְדָּה אִישִׁי אֵלַי כִּי יִלְדָּתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים עַל פִּי קָרָא שְׁמוֹ לוֹ:

תורה רכו

תהילים (ו) יִהְיִי כְחֹצֵר גְּבוּלֹת שְׂדֵמֶיךָ שֶׁלֹּךְ יָבֹשׁ: (ו) שְׁלֹא מִלֵּא כְּפֹ קוֹצֵר וְחֲנֹנִי מְעַשֵּׂר: (ח) וְלֹא אֲמָרוּ הַעֲבָרִים בְּרַבֶּת יְהוָה אֲלֵכֶם בְּרַכְּנוּ אֲתֶכֶם בְּשֵׁם יְהוָה:

תורה רכח

ישעיהו נד (טו) הֵן גּוֹר יִגְדֹר אָפֶס מֵאוֹתָי מִי גֵר אֲתָךְ צִלְךָ יִפּוֹל:

בראשית וישב לו (א) וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִגְדֹר אַבְי בְּאֶרֶץ כְּנָעַן:

תורה רכט

בראשית מג (ו) וַיֹּאמְרוּ שְׂאוּל שְׂאֵל הָאִישׁ לָנוּ וּלְמוֹלָדֵתָנוּ לְאִמְרוּ הַעוֹד אֲבִיכֶם חַי הָיִשׁ לָכֵם אֲחַ וְנִגְדֹר לוֹ עַל פִּי הַדָּבָרִים הָאֵלֶּה הַיְדוּעַ גַּדַּע בִּי יֹאמֶר מִדְּרֹדָא אֵת אֲחִיכֶם:

תורה רל

קהלת ח (א) מִי חֲתָמָהּ יִמִּי יוֹדֵעַ פֶּשֶׁר דָּבָר חֲכָמָת אֲדָם תֹּאִיר פָּנָיו וְעוֹ פָּנָיו יִשְׁאֵר: יִשְׁעֵהוּ לֹ (כ) וְנָתַן לָכֵם אֲדָרְיָ לָחֶם צָר וְיָמִים לֶחֶץ וְלֹא יִכְנָף עוֹד מוֹדִיךְ וְהָיָה צִיִּיךָ רֹאוֹת אֵת מוֹדִיךְ:

תורה רלא

נחמיה ט (ו) אֲמָהּ הוּא יִקְוֶן לְבָדָךְ אֵת אֲמָה עֲשִׂית אֵת הַשָּׁמַיִם שְׁמִי הַשָּׁמַיִם וְכָל צִבְאֵם הָאָרֶץ וְכָל אֲשֶׁר עָלֶיהָ תִּבְרִית וְכָל אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֲמָהּ מִחֵיה אֵת כָּלֶם וְצִבְאֵה הַשָּׁמַיִם לֵךְ מִשְׁתַּחֲוִים:

ועיקר הצדקה הוא ע"י הכמחוק, בבחי' (תהלים לו) **בטח בח' נעשה טוב**, כי אם אין לו בטחון אינו יכול לעשות צדקה כראוי,

כי מתיירא שיחסר לו מה שנותן לצדקה, ועיקר הצדקה אִיחיא ע"י בטחון, שבטוח בח' שלא יפסיד ולא יחסר ע"י הצדקה כלל [2], כי הש"י **יברכו בגלל הדבר הזה וכו'** [2]. נמצא שע"י

הבטחון שהוא ע"י השכל, ע"יז עושין צדקה, וע"יז נעשה הדיבור כנ"ל, וזה בחי' (תהלים סט) **נחר גרוני כלו עיני**, היינו כשאין השכל בשלימות, בחי' **כלו עיני**, דהיינו השכל [1], ואזי אין לו בטחון כנ"ל, בחי' **כלו עיני מיחל לאלקי**, אזי **נחר גרוני**, היינו שאין לו חיתוך הדיבור כנ"ל. אבל כשיש לו בטחון ועושה צדקה כנ"ל, אזי יכול לעשות מקול הציפצופים דיבורים כנ"ל.

וזה בחי' (קהלת יב) **ויקום לקול הציפור וישחו כל בנות השיר**, ודרו"ל (שבת קנב) שכל השירות דומות עליו כשיחה, היינו שיחיה נעשה מציפצופים ושירות, שיחה ודיבור כנ"ל. וזהו בחי' מה שמספרין על הכעש"ט ז"ל, שהיה שומע דיבורים מקול הכנור [1], כי היה עושה מציפצופים דיבורים כנ"ל :

רכז [1] **מה** שהרשעים ע"פ רוב הם מזמרים ניגונים של יללה ועצבות, כי הם בחי' נשמת ערב רב [1], ואמא דערב רב היא לילית [1] שהיא מיללת תמיד [2], וע"כ הם עושים נגונים של יללה כנ"ל. ומה שדרך בני אדם למשוך אל ניגונים הללו, כי יניקתם מבחי' **ועיני לאה רבות** (בראשית כט) [1], מבחי' קילקול הראות [1א], בבחי' **מארת חסר**, כמ"ש (שם א) [2] **יחי מארת חסר דא לילית** (ת"ז ת' מד ד' עט ע"ב) [2]. ועיקר הניגון הוא מבחי' שבט לוי שהיו מנצחים בשיר, שהם מבני לאה, ואז כשנולד לוי נאמר (שם כט) **הפעם ילוח אישי אלי**, כי ע"י שנולד לוי שהוא סטרא דנגונא (וזהר שמות דף יט) ע"יז בחי' ההמשכה, שילוח ויומשך אליה. וע"כ נגינה שהוא נשתלשל ויורד מושם, מבחי' **ועיני לאה רבות**, יש לו כח למשוך, בבחי' **הפעם ילוח כנ"ל**. וכשמזמרים [1] אלו הניגונים הנ"ל בשבת, ע"יז מעלין אותם, כי בשבת נשלם האור, בבחי' משארז"ל (ברכות מג ע"ב) פסיעה גסה נוטלת מאור עיניו וכו', ומהדר' ליה בקדושא דבי שמשא. נמצא שכשבת האור בשלימות, בבחי' פוסעים^א בו פסיעה קטנה [1א], ואזי מעלין הניגונים הנ"ל שיניקתם מקילקול^א הראות כנ"ל, ע"י שבת שהוא בחי' תיקון הראות בשלימות כנ"ל :

רכז [11] **שמעתי** בשמו שסיפר בשם צדיק אחד [9] שדרש בביתכ"נ, שמה שאומרים כשעוברין על הקוצרים ה' יעזור [2] כא(ב"פ) [22], כי יש רשעים שהם מגולגלים כעשבים הגדלים על הגנות, ואין להם עליה, כי אין קוצרין אותן העשבים. וזה בחי' (תהלים קט) **יחיז^ב כחציר גנות וכו'**, **שלא מלא כפו קוצר וכו' ולא אמרו העוברים ברכת ה' וכו'**, כי אין קוצרין אותן ואין אומרים עליהם ברכת ה' בשעה שעוברין עליהם וע"כ אין

להם עליה, אבל אותה התבואה שקוצרין, אומרים העוברים ברכת ה' כנ"ל, ועל ידי זה יש לה עליה^ב :

רכח [21] **דע** שכשהקב"ה מסתכל בנשמה שתוכל להחזיר בני אדם בתשובה ולעשות גרים, אזי הוא ית' בעצמו כביכול מבקש ורואה שיחיה מחלוקת עליו, כי אין מקבלין גרים לימות המשיח ולא בימי שלמה (יבמות כד:)[21] משום שולחן מלכים, כי אז אינן מתגיירין מאהבה, רק מחמת שרואין גדולת ישראל, ועיקר הגרים הוא כשמתגיירין בעת שישראל סחופים בעוני ודוחק, כמ"ש (ישעי' נד) **מי גר אתך בענינותך וכו'** [21], וע"כ בהכרח שיחיה מחלוקת על מי שמחזיר בני אדם למוטב ומגויר גרים, כדי שלא יהיה לו שום שלוח, כי אזיח^ב מי שמתקרב אליו הוא באמת, ואזי יכול לגויר גרים באמת לא משום שלום נחת כנ"ל. וזהו [22] **וישב יעקב בארץ מגורי אביו** ואיתא במדרש (בראשית פ' פ"ד [2]) **מגורי אביו**, שהיה מגויר גרים כמו אבותיו, כמו מגיורי אביו. וזה שארז"ל [2א] **וישב יעקב** ביקש יעקב לישב בשלוח, מיד קפץ עליו רוגזו של יוסף, היינו מחמת שיעקב היה מגויר גרים, בחי' **מגורי אביו**, ע"יז לא היה יכול לישב בשלוח כדי שיהיו הגרים באמת, ואם יהיה לו שלוח לא יוכל לעשות גרים, כי אין מקבלין גרים לימות המשיח כנ"ל :

רפט [21] **דע** שיש עצים שכשעושין מהם מטה, הם מסוגלים להולדת בנים ולגדלם, וכן ^אהיפך יש שאינם מסוגלים וכו'. וזה מרומז בפסוק **שאוּל שֹׁאֵל הָאִישׁ לָנוּ וּלְמוֹלָדֵתָנוּ** (בראשית מג), ואיתא במדרש (בראשית פ' צ"א [22]) אפי' עצי עריסותינו גלה לנו [22], כי ע"י עצי המטה ע"יז סגולת ההולדה כנ"ל :

רל [21] **דע** מי שיש לו עינים לראות יכול לראות ולהכיר בפנים של התלמיד מי הוא רבו [21], ובלבד שראה רבו פעם א'. כי (קהלת ח) **חכמת אדם תאיר פניו**. נמצא כשהתלמיד מקבל חכמת רבו הוא מקבל פניו [21], ובשביל זה צריך להסתכל בפני רבו בשעה שמקבל חכמתו, כמו שכתוב (ישעי' ל') **והיו עיניך ראות את מוריך**, כי החכמה הוא בפנים [21] כנ"ל, וע"כ כשמסתכל בפני התלמוד^א יכול לידע מי הוא רבו כנ"ל :

רלא [21א] **בשעה** שאומרים **וצבא השמים לך משתחויים** [22], ראוי להתפלל על כל דבר, כי כל הרפואות [22] ע"י כוחות הגלגלים שהם צבא השמים, וכל אחד נותן כח באיזה סם ועשב השייך לו, ומהם מקבלים הסמים ועשבים כח לרפאות [22]. וכשצריכים רפואה מתחברים כמה כחות מהגלגלים שזה נותן כח בעשב זה וזה בעשב אחר וכיוצא ומתחברים כולם^א ועושין מהם הרכבה לרפואה. ע"כ טוב לבקש מהש"י בעת שאומרים **וצבא השמים וכו'**, שאז באים כולם להשתחוות וליתן שבח והודיה אליו יתברך, שיצוה הש"י להם שימישיכו אלו הכחות הצריכים לרפואתו בתוך^א חתיכת

^א ובדפים שלנו דף פב: ועיין גם וזהר רע"מ פנחס דף רלד. וכי תצא דף רפא: ועיין לעיל תורה רה [דף קיב].

^ב עיין לקוטי עצות נגינה אות י' לשון מוהרנ"ת

וכשהצדיקים מזמרים אותם בשבת

^ג בדפורי – פוסטים, בתקפא לא ברור ונראה – פוסטים, ומתורל – פוסטים

^ד לשון הומר כל מקדש שמזמרים בליל שבת עיין

לקמן תורה רעו ורעו ולעיל תורה פה פו

^ה בדפורי – מתורל – מקילקול, בתקפא לא ברור ונראה

מקילקילי, ומתורל – מקילקול

^ו לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^ז כנראה הכוונה לרבי אריה לייב המוכיח מפולגא ראה בספרו קול אריה (שהדפיס רבי גדליה מליניץ) בבאור תהלים קט, ומובא באריכות יותר בכמה ספרים, ראה תשואות חן לרבי גדליה מליניץ פרשת עקב ששמע מהרב המוכיח. ובשפתי צדיקים לר' פנחס מדוניוביץ פ' ויקרא.

^ח עיין רות ב' ד' ויאמר בעו לקוצרים ה' עמכם

^ט בדפורי התורה מתחילת כן – מה שאומרים ב"פ כשעוברין על הקוצרים ה' יעזור (ובתקפא תיקון מוהר"ת לגרסא שלנו)

^י ב"פ – בקיצור לק"מ השלם כתב כשעוברים על הקוצרים ואומרים להם ה' יעזור (שתי פעמים). ובחוצאת משך הנחל כתב בהערה שהוא ר"ת באג

^א גם בדפורי – היפך, בתורל ומתורל – להיפך

^ב בראשית רבה פרשה צא פסקא י'

^ג להיטו טור עלו תאמות שכתן כלטט

^ד לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^ה ספר המדות למוד ח"ב טו וראה ח"ב יב

^ו עיין לעיל תורה קצב ותורה קג

^ז עיין לעיל תורה קצב ותורה קגב ופניו הורית יב, כד יתביטו קמיה רבייכו חוון לפומיה ועי"ש ביאור חברותא (שולבין) הערה 12 ועיין ערובין יג: הא (דעפינא) דמתדרגא טפי וכו'

^ח גם בדפורי – מתורל – התלמוד, ומתורל – התלמיד

^ט לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^י פסוק נחמיה ט' ו' שאומרים בפסוקי דמזמרא

^{יא} בתפלת שחרית

^{יב} כ"ע פתח ככל דכר וסוים נפולות

^{יג} עיין סוף תורה לא [דף נו.]

^{יד} בדפורי – כולם, בתקפא לא ברור ונראה – כילס

^{טו} בדפורי – בתוך, בתקפא לא ברור ונראה – בתוך

פאמיש דהיינו ה' יעזור בלע"ו. ובאמת ברסית אומרים בוג פומיש. ידוע שכן שמע מרבי לוי יצחק בנדר זצ"ל. והר"מ קרמר ביאר שהכוונה שגם הגויים נהגו אז לומר זה לזה ה' יעזור. ואפשר שלעצם התקנה להוציא מדעת הכופרים מועילה גם הזכרת שם ה' בלע"ו. אבל לתיקון הנשמות המגולגלות בתבואה בודאי לא מועיל אלא בלשון הקודש דווקא. כמבאר בספר תשואות חן שהטעם שמוזכרים שם ה' אצל הקוצרים כדי להעלות נשמות המגולגלות בצדמת כי בהזכרת שם ה' מצא מין את מינו וניעור.

^א בדפורי – ידיו, בתקפא לא ברור ונראה – יוה

^ב מתורל – עלייה

^ג לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^ד ועי"ש תוס' ועיין ש"ע י"ד רסח יב

^ה תיבת בענינות היא דברי הגמ' שם בגרסת העין

^ו יעקב ובפשי"ו בגמרות שלנו

^ז מתורצו – אז

^ח בראשית לו א'

^ט בראשית רבה פרשה פד פסקא ד' ועי"ש שלמד על יצחק ולא על יעקב וכן למד רבינו לעיל תורה נט סוף אות ה.

^י * שם פסקא ג' הובא בפשי"ו בראשית לו ב'

^{יא} לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

ליקוטי

לחם או בדבר אחר ויתרפא ממילא אכ"ר : *‏(עיין ענין זה באריכות בליקוטי תנינא בסי' א' [2]) :

רלב [2] **בשעה** שאומר הללו את ה' מן השמים וכו' **הללוהו כל מלאכיו הללוהו כל צבאיו וכו'** [7]. אזי האדם קורא לכולם ומצוה לכולם שיהללו את ה'. ומוזה ראו"ל לאדם להתעורר לתפלה' בכוונת הלב, מאחר שבתפילתו קורא לכל העולמות להללו ולשבחו יתברך :

רלג [1] **פשמתגברים** על האדם מחשבות רעות והרהורים, והוא מתחזק ומתגבר עליהם ומנצח אותם, יש להקדוש ברוך הוא תענוג גדול מזה, והוא יקר מאד בעיני השי"ת. כמשל שיש אצל המלכים לפעמים ביומא דפגרא [8], הם מניחין כמה חיות שינצחו זה עם זה [9], והם עומדים ומסתכלים ויש להם תענוג גדול מן הנצחון, כמו כן המחשבות הם באים מבחי' החיות (') ומחשבות קדושות הם בחי' חיות טהורות, ומחשבות רעות הם בחי' חיות טמאות, ומניחים בכוונה מלמעלה שינצחו זה עם זה, ויש להקב"ה תענוג גדול כשהאדם מתגבר על החיות טמאות ומנצח אותם : **הכלל** שא"א בשום אופן בעולם שיהיו שני מחשבות ביחד בפעם אחד [10]. ע"כ בקל יכולין לגרש מחשבות רעות רק בשב ואל תעשה, דהיינו שלא לחשוב אותו המחשבה, רק לחשוב איזה מחשבה אחרת בתורה או עבודה או אפילו מו"מ. כי א"א שיהיו שני מחשבות ביחד בשום אופן. וכבר מבואר במ"א [7(לעיל בסי' עב) שאין צריכין לעשות מלחמה ולנענע ראשו אנה ואנה כדי לגרש המחשבות רעות, כי אין זה מועיל כלל, אדרבא עיי"ז מתגברים יותר רק לכלי להשגיח עליהם כלל, רק לעשות את שלו במה שהוא עוסק בתורה או תפלה"י או מו"מ, ולכלי להסתכל לאחוריו כלל ועל ידי זה ממילא תסתלק :

רלד [7] **דע** שסיפורי מעשיות מצדיקים, היינו ממה שאירע להם [11], הוא דבר גדול מאד [12], ועיי"ז נטהר מחשבתו. אבל אי אפשר לספר מעשיות של צדיקים, כ"א מי שיכול להדמות עצמו להש"י, דהיינו שיכול להבדיל בין אור וחושך כמו הש"י [1] כביכול. כי כנגד כל מעשה של צדיק יש כנגדו רע, דהיינו שיש כנגדו מעשיות של רשעים, שגם להם אירע כיוצא בזה, כגון שמצינו [13] שפינחס עשה דבר גדול שפרח האויר, וכנגד זה יש מעשה של רשע שגם בלעם פרח באויר [14], וכן כיוצא בזה. כי הרע לעומת הטוב, וההפרש הוא רק מי שיכול להבדיל בין אור וחשך, זה יודע גודל ההבדל וההפרש שבין מעשיות של צדיקים למעשיות של רשעים, כי זה מסטרא דקדושה על ידי תפילתו, כמ"ש באלישע (מלכים ב' ח) **ספרה נא לי הגדולות** היינו שעשה הנסים על ידי תפלה"י [22]. אבל מעשיות של רשעים הם על ידי תחבולות או כישוף או דבר אחר מס"א. נמצא שעיקר ההפרש יודע רק זה שיודע להבדיל בין אור לחושך היינו בין רע לטוב. וגם מי שאין לו זה הדעת להבדיל

רלב רלג רלד

מוהר"ן קטו.

וכו', אבל יש לו אמונה שלימה שמאמין ההבדל שיש ביניהם כנ"ל, גם זה יכול לספר מעשיות של צדיקים, אבל צריך שתהיה האמונה אמונה שלימה ברורה מאוד^[2], עד שע"י האמונה יהיה דומה לו כאלו רואה הדבר שמאמין בעינים ממש, בחי' סתים וגליא כמוכא במ"א ^[2](לעיל בסי' סב). וזה שמוכא במדרש (בראשית פרשה ג [23]) **להבדיל בין האור ובין החושך** [24] אור אלו מעשיהם של צדיקים חושך אלו מעשיהם של רשעים, היינו שמעשיות של צדיקים הם בחי' אור, ולהיפך מעשיות של רשעים הם בחי' חושך, ומי שיכול להבדיל בין אור לחושך יכול לספר מעשיות של צדיקים כנ"ל. ועיי"ז נטהר מחשבתו, גם ניצול מצרות, כי בלבול הדעת הוא בחי' מוחין דקטנות. ומוזה באין צרות, כי מוחין דקטנות הם בחי' דינין, וסיפורי מעשיות של צדיקים הם בחי' מוחין דגדלות [25]. כמו שכתוב **ספרה נא לי את הגדולות**, בחי' **המאור הגדול** [26], ועיי"ז מטהר מחשבתו ממחשבות רעות שהם נמישכין ממוחין דקטנות, ועיי"ז ממותיק הצרות והדינים [7] שכולם הם מבחי' מוחין דקטנות כנ"ל : **גם** צריך לידע איך לספר המעשה, כי בכל מעשה יש צימצום^[27]. וגם כשרוצה לטהר מחשבתו ע"י סיפור המעשה של הצדיק, נמצא שנעשה אצלו מהמעשה ומהסיפור שהוא דיבור, נעשה אצלו מחשבה, ל"יבודאי צריך שיהיה זה הצדיק שמספר ממנו גבוה ממנו, כדי שיהיה מעשיות של אותו הצדיק, בבחי' מחשבה אצלו. ע"כ צריך לידע ממי לספר ואיך לספר, ואזי נטהר מחשבתו, ויכול לעלות אל עולם המחשבה שזה נקרא עליית העולמות. כי המחשבה גבוה מאוד^[28], ומי שרוצה ליכנס אל עולם המחשבה, צריך לשתוק [29], ואפי' אם ידבר או דיבור הגון, הוא מפסיד המחשבה. כי המחשבה הוא דבר גבוה מאוד^[28], שאפילו דיבור הגון מפסידה, וזה בחי' (מנחות כט) שתוק כך עלה במחשבה, שלעלות אל המחשבה צריך לשתוק ואפי' אם ישתוק ולא ידבר כלל, עכ"ז יש בלבולים שמבלבלין המחשבה ומונעין אותה, ועל זה צריך טהרת המחשבה, וזה ע"י סיפורי מעשיות כנ"ל : **ולזכות** לזה, שיוכל להדמות אליו ית' להבדיל בין אור וחושך כנ"ל, הוא ע"י השגחה, היינו שיצא מטבעיות, שזה בחי' כלליות הקדושה. וזה זוכין ע"י א"י, כי א"י הוא כלליות הקדושה שככל הקדושות, כי שם כל העשר קדושות [30], וע"כ נאמר בא"י (דברים יא) **תמיד עיני ה' אלקיך בה**, כי שם הוא רק השגחה, בחי' (דברים כו) **השקיפה ממועון קדשך**, וזה (תהלים מז) **שויתי ה' לנגדי תמיד**, היינו כשאני רוצה להשוות ולהדמות עצמי להש"י כנ"ל, אזי לנגדי תמיד, היינו בחי' א"י, כמ"ש במדרש [31] (תהלים קה) אין תמיד אלא א"י שנאמר **תמיד עיני ה' אלקיך בה** : **ודע** שיש שם שכשרוצין לעשות^[28] מלך משתמשין בזה השם, והשם הוא **קבוצה** ^[28](ר"ת **השקיפה ממועון קדשיך** [32]. וזה בחי' [33] **מהעדה מלכין ומאקס**

^ל מגילה כה: מאן דשפיר שומעניה שרי לשבוחי' ולא חיישין שיבוא לידי גגותו. ועיין תת"ס ח"ו לקוטים סימן נט לחלק בין מילי דעלמא למילי דצדקות.

¹⁰ עיין שיחות הר"ן סימן קלח, ועיין לקמן תורה רמח, וברבינו בחיי בהקדמה לפרשת וישלח. ועיין שבחי הבעש"ט (מהר"י תשכא דף קלג) שהוא כעוסק במעשה מרכבה. ועיין בעש"ט עה"ת פ' וירא אות ט' בראשית א' ד' ויבדל אלקים בין האור ובין החושך

¹¹ תרגום יונתן במדבר לא ה' ילקוט שמעוני שם רמז תשפה ודלא כוחר ח"צ קצר.

¹² שם ובמדבר רבה כב כ' ו' ותנחומא מטות ד'

¹³ מתרצו - וחושך

¹⁴ מתרצו - תפילה

¹⁵ * מגילה כז.

¹⁶ מתרצו - מאד

¹⁷ מוהר"ני בתקפא

¹⁸ בראשית רבה פרשה ג' פסקא ח' [עה"פ בראשית א' ד' ויבדל אלקים בין האור ובין החשך]

¹⁹ בתקפא – (בראשית פרשה ב)ולא תוקע ודן היום

²⁰ בראשית א' יח

²¹ עיין לעיל תורה כט אות ב'

²² בראשית א' טז

^[1] מוהר"ני בתקפא

^[2] בתורה א' תנינא אות ט'

^[3] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[4] תהלים קמח א' ב'

^[5] ובדפדפי' ראוי, בתקפא ותורלו–ראו, ומתורלו-ראוי

^[6] מתרצו - לתפילה

^[7] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[8] יום חופשי (אולי מלשון פגז לשון הרס בארמית) ועיין שבת קכט: יומא דמפגרי ועיין ב"מ טט: פגרא לשון תשלום נזק.

^[9] עיין משנה ב"ק ד' ד' שור האיצטדין, ובפי' הרמב"ם שם. ובבבוקי יוסף על היר"ף ב"ק יט.

^[10] **עיין תיקון כא בסופו** דף סג. מחשבה דא אדם אית מחשבה טבא דחיוון טבין ואית מחשבה בישא דחיוון בישין ומחשבה טבא איהו אדם טוב ומחשבה בישא דא אדם רע בליעל[

^[11] ספר הברית ח"ב מאמר יד פרק טז. ועיין לקמן תורה ג' תנינא וחיי מוהר"ן דה, גם עיין לעיל תורה עב.

^[12] מוהר"ני הוסיף בתקפא

^[13] מתרצו - תפילה

^[14] לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

^[15] בעניין שבה הצדיק עיין תורה כט אות ב' ועיין ערכין טז. שאסור לספר שבה שמא יבא לגנות וכן בב"ב קסד ע"ש כלך מלש"ה ועיין

תורה אור

תורה רלב

תהלים קמח (א) הללו יה

הללו את יקוק מן השמים

הללוהו בפורמים: (ב)

הללוהו כל קלאכיו הללוהו

קל צבאו צבאיו:

תורה רלד

מלכים-ב-ב ח (ד) והשלך

מידבר אל גתוי נצר איש

האלהים לאמר ספרה נא לי

את כל הגדלות אשר עשה

אלישע:

בראשית א (יח) ולמשל ביום

ובליקל'ה ולגבדיל בין האור

ובין החשך ויבא אלהים כי

טוב:

בראשית א (טז) ונעש אלהים

את שני המארת הגדלים את

המאור הגדל לממשלת היום

ואת המאור הקטן לממשלת

הלילה ואת הפוכבים:

דברים עקב יא (יב) ארץ

אשר יהיה אלהיך דרש אתה

תמיד עיני יהיה אלהיך בה

מורשית השנה ועד אחרית

שנה:

דברים כי תבוא כו (טז)

השקיפה משעון קדשך מן

השמים וברך את עמך את

ישראל ואת האדמה אשר

נתתה לנו כאשר נשבעת

לאבותינו ארץ זבת חלב

ודבש:

תהילים טז (ח) שויתי יהיה

לנגדי תמיד כי מימיני בל

אמוני:

דניאל ב (כא) והוא מהשגא

עדניא וזמניא מהעדה מלכין

ומקיים מלכין יהב חקמתא

למימין וינדרצא ל'דעי'

בינה:

^[1] עין אבני"ה ברזל ערך רבינו נג, ובחיי מוהר"ן תעט,

^[2] מתרצו - צמצום

^[3] מתרצו - ובוודאי

^[4] מתרצו - מאד

^[5] עיין בעש"ט עה"ת פרשת עקב אות ע' מקור מים חיים שם אות נה.

^[6] ועיין לקוטים יקרים למגיד ממעוררשט אות קצ בשם הוהרר שמות כ.

^[7] מתרצו - מאד

^[8] משנה כלים א' ה'

^[9] עיין מדרש תהלים שוחר טוב מוזמר קה

^[10] בדפדפי' לעשות, בתקפא – לעשווא (נראה שנתחלף ט ת)

^[11] **עיין ויקהל משה פרשה קמא** [המחבר רבי משה גראף בן מנחם עיי"ש במהדורות לבוב תר"ך דף יג. בפירוש מטוה משה על מאמר אדם דאצילות פרק א' ד"ה גם מלת סוף מרמז למדת מלכות. ובדפדפי' שדגסם בעסוי תנ"ט עיין דף ב צילום 16] עיין פל"ה שציין **לכוונות הארזי"ל על תיבות הממלך מלכים שבפיוט האוחזו בידי משפט**
^[12] הנ"ל

^[13] * דניאל ב'

מאמר בשעה שאומרים וצבא השמים לך משתחוים

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

בשעה שאומרים וצבא השמים לך משתחוים ראוי להתפלל על כל דבר, כי אז באים כל צבא השמים להשתחוות ולתת שבח והודאה אליו יתברך, על כן טוב לבקש אז מהשם יתברך שיצוה עליהם שימשיכו לו כל מה שצריך. כגון אם צריך לרפואה יכון במחשבתו אז שיצוה השם יתברך עליהם שימשיכו הכחות הצריכים לרפואתו בתוך לחם ומים וכן כל כיוצא בזה (עין ליקוטי מוהר"ן תנינא סימן א): (קל"מ השלם)

שיחות

עונג שבת (לרבי אפרים קראקובסקי) עמ' תלט – הנה מה ששאלת האם לעסוק ברפואות ולדרוש ברופאים. הנה ידוע דברי רבינו ליקוטי מוהר"ן ז"ל שזהיר מאד בלי לדרוש ברופאים, רק להתרחק מהם, כי הם מוזיקים מאד, רק לסמוך על השי"ת, כי הוא רופא נאמן ורחמן, הנה י"ל דאמירת ועניית אמן בכוונה מסוגל לרפואה, עפ"י דברי חז"ל שבת דף קי"ט א"ל כל העונה אמן בכל כחו פותחין לו שערי גן עדן וכו', ופרש"י ז"ל בכל כחו בכל כוונתו יעיי"ש. והנה העולם אומרין שיבא לו רפואה מגן עדן, הרי שרפואה נצמח מגן עדן, ובעניית אמן בכוונה פותחין לו שערי ג"ע, בודאי נמשך לו רפואה ג"כ. וכתוב זורע צדקות מצמיח ישועת וכו', י"ל זורע צדקות בגן עדן ומצמיח ישועת בורא רפואה, והרפואה יוכל להיות בתוך חתיכת לחם או בדבר אחר, ויתרפא ממילא אכ"ר, כמבואר בליקוטי מוהר"ן ז"ל סימן רל"א. ע"כ טוב לבקש מהשי"ת בעת שאומרים וצבא השמים לך משתחוים שאז באים כולם להשתחוות וליתן שבח והודיה אליו יתברך שיצוה השי"ת להם שימשיכו אלו הכחות הצריכים לרפואתו בתוך חתיכת לחם או בדבר אחר ויתרפא ממילא אכ"ר יעיי"ש, ע"כ ידידי יקירי נ"י נא תקיים זאת באמונה פשוטה לכוון בעת אמירת וצבא השמים לך משתחוים. כן גם בלי נדר תתן צדקה דבר מה פרוטה או יותר בעת שתאמר ואתה מושל בכל, אם תתפלל בבית התפלה, תקח לעצמך קודם התפלה איזה מטבע, ובשעת אמירת ואתה מושל בכל תפרוש אותו לצדקה, ותכוין כנ"ל תיכף בעת אמירת וצבא השמים לך משתחוים, גם טוב להפריש צדקה דבר מה קודם התפלה כידוע, להיות בביתך פושקאלי והצדקה תתן בתוך הרחבה לעניי ארץ ישראל, גם לזוהר בלי נדר לומר בכל יום תיקון הכללי.

לקוטי הלכות

אין

קושיות

א. ראוי להתפלל על כל דבר, כי כל הרפואות – צ"ע אם ראוי להתפלל על כל דבר מדוע מדבר רק על רפואות. עיי' לקוטי עצות תפילה אות עב והובא בקיצור לקוטי מוהר"ן השלם שרפואות לא דווקא אלא היא רק דוגמא

הקדמה

נראה שרבינו מדבר כאן על שני יסודות: האחד שהקב"ה מנהיג עולמו ע"י הגלגלים ככבים ומזלות^ב, שעליהם ממונים מלאכים שליחי ה', ועל ידם מתקיים העולם הגשמי שלנו. ויסוד שני שכל אחד מן ישראל במעשיו^ג

ב' ג' אייר תשפ"ה ירושלים

^ב זוהר פקודי דף רלב. – תא חזו, אינון ככבים לתתא, קיימין במשיכו דאתמשכאן מרזא עלאה, בגין דכלא קיימא בדיקנא עלאה, והא (בראשית ל"ד ע"א) אוקימנא. ובגין כף כל אינון ככבייא ומזלי, מרום רקיעא, בלהו קיימי לאנהגא ביה עלמא דלתתא מניה, ומתמן אתפשטאן דרגין, עד דקיימין דרגין לאינון ככבייא דלתתא, דכלהו לא קיימי ברשותיהו כלום, והא אוקימנא, ובלהו קיימאן ברשותא דלעילא. ועל דא כתיב, (ישעיה מז) יעמדו נא וישיעף הוברי שמים החוזים בכוכבים, וכלא איהו ברשותא ואתמר.

עיי' שבת קכט: (בענין זמן המסוכן להקות דם) בשוטנשטין שם הערה 8 – ראה ריטב"א בשם תשובות הרמב"ם. ישנם שבעה "כוכבי לכת" הנזכרים בדברי חכמים, שנתן להם הקב"ה כח ושררה בעולם לגבי דברים מסויימים, וכל אחד שולט (כלומר, משפיע את כחו) בשעתו לפי מחזור קבוע (ראה קונטרס קידוש החמה [נקרא גם עט סופר] לבעל חתם סופר, מודפס בפועל ה', סוף כרך ג). אין זמני שליטתם נובעים דוקא ממצאותם בהקפתם ברקיעים, אלא הוא ענין של כח נעלם ונסתר שבו הם פועלים על העולם (ראה עתים לבינה [לרב יוסף גינצבורג, ורשא תרמז] עמוד 13; אך עיי' תשובת הרמב"ם המובאת בריטב"א ד"ה כיון דדשו). שבעת "כוכבי הלכת" הם: שבתאי, צדק, מאדים, חמה (היא השמש), נוגה, כוכב (הוא כוכב-חמה, מרקורי), לבנה (היא הירח). סדר זה, שסימנו בראשי תיבות שצ"ם חנכ"ל, הוא סדר מחזור שליטתם. שליטת כל כוכב נמשכת לאורך שעה, ומיד אחריי שולט כוכב אחר, וכך חוזר כל כוכב לשלוט מדי כל שבע שעות. מחזור שליטה זה התחיל בזמן תליית המאורות ברקיע במעשה בראשית ביום רביעי בשבת, ונמצא שבשעה הראשונה של ליל רביעי שלט שבתאי, בשעה שניה צדק, בשעה שלישית מאדים, וכן הלאה לעולם (ראה רש"י כאן ובעיובין נו, א ד"ה ואין

מיחד שמות עליונים/י ובתפילתו מצווה את המלאכים/י, לבד ממה שמיחד קב"ה ושכינתיה ונותן עז לה/ המתלבש באלקים בעל הכוחות כולם להנהיג את הטבע, שהם כל פרטי הבריאה. ותפילתו מצטרפת לתפילת המלאך והכבב והמזל לקבל שפע כדי להשפיע ולהזיל אותו לאותו דבר שהוא ממונה עליו.

עד כאן ההקדמה

תורה רלא ו

בשעה שאומרים בפסוקי דזמרא של תפילת שחרית וצבא השמים לך משתחוים [ו'], אזי באמת כך נעשה שכוחות הגלגלים והמזלות שבשמים משתחוים לפניו ית', ואזי הקב"ה משפיע להם את השפע של אותו היום, ועל כן ראוי אז להתפלל על כל דבר, כי כל אדם בתפילתו מעורר שפע שמשפיע הקב"ה למלאך והוא לכבב וממנו יורד להחיות כל פרט בבריאה בכלליות ובפרט לאותם דברים שאותו אדם עתיד להנות מהם באותו היום.

תקופה מושכת. [מכיון שכוכבי הלכת הינם שבעה במספר, והם שולטים בסדר שוה וקבוע, וגם ימי השבוע הם שבעה, נמצא שמחזור שליטת הכוכבים חוזר על עצמו מדי שבוע.] מול מאדים ממונה על החרב ועל הדבר ועל כל הפורעניות, דהיינו, בשעה שהוא שולט משפיע הוא כחות אלה, ודברים זוגיים יש לשדים רשות לשלוט בהם, כפי שמבואר בארוכה בפסחים (ק:). לכן בשמזדמנת שליטת מול מאדים בשעה זוגית – זהו זמן המועד ביותר לפורענות, ומשום כך אין לאדם להתעסק אז בדבר סכנה כגון הקזת דם. כפי שנראה בטבלא, ביום שלישי שולט מאדים בשעה השמינית מהיום, שהיא שעה זוגית, ולכן אין להקזי דם בימי שלישי (רש"י). ראה להלן בסוף ההערה מהי הסיבה למניעת ההקזה בימי שלישי בשאר שעות היום מלבד השעה השמינית. בודאי ישנן שעות זוגיות שמאדים שולט בהן גם בימות השבוע שמנה שמואל כראויים להקזה, אלא שאותן שעות הן בלילה, ובין כך ובין כך אין הדרך להקזי דם בלילה (רש"י). אמנם, בימי רביעי שולט מאדים בשעה השתים עשרה של היום, אך גם שעה זו כלילה היא לענין הקזת דם, שאין הדרך להקזי דם כל כך סמוך לערב (תוספות). לגבי ערב שבת, שמנאו שמואל כראוי להקזת דם אף על פי ששולט בו מאדים בשעה השתים של היום, תשאל הגמרא בסמוך. בשני וחמישי יש באמת שעות זוגיות בתוך היום – ולא בסופו – שבהם שולט מאדים (שעה רביעית של יום שני ושעה שניה של יום חמישי), אך בין כך ובין כך אסרם שמואל בהקזה משום טעם חמור יותר – שבהם בתי דין שלמעלה ושלמטה שוים כחת (חידושים המיוחסים לר"ן, בתירוצו ראשון; ראה שם תירוצו נוסף). מדוע אסור להקזי דם ביום שלישי בכל שעות היום, אף על פי ששליטת מאדים בשעה זוגית אינה אלא בשעה השמינית? בחידושים המיוחסים לר"ן דין בשאלה זו, ומציע לומר שביום שיש בו שליטה למאדים בשעה זוגית, נעשה כל אותו היום מועד לפורענות – ומה שנחשב יום רביעי ראוי להקזה אף על פי ששולט בו מאדים בשעה השתים עשרה, היינו משום שלענין שליטת המזל נחשבת השעה האחרונה מהיום בכלל הלילה. אולם, מדברי תוספות הנזכרים לעיל לגבי הקזה ביום רביעי – שביארו שהטעם שלא אסר שמואל הקזה ברביעי אף על פי ששולט בו מאדים בשעה השתים עשרה, הוא משום שבין כך ובין כך אין הדרך להקזי דם בשעה כה סמוכה ללילה – מוכח שלדעתם אין סכנה בהקזה אלא בשעה המסויימת שבו שולט מאדים, ואין כל היום נעשה מועד לפורענות בשל אותה שעה. לפי שיטה זו צריך לומר, לכאורה, שטעם איסור הקזה בשאר שעות יום שלישי הוא משום גזירה שמא יבואו לידי טעות ויקזו בו בשעה השמינית.

¹ עיין תורה לא ש"ע צדקה מעורר למעלה מדת החסד בחי' צדקה ואזי הקב"ה משפיע למלאך והמלאך לכוכב והמזל ואזי הם מאירים בארץ כל אחד על הדבר והמקום שממונה עליו.

² ראה סוף תורה ו' כי האדם כפי תנועותיו וכפי התחזקותו בעבודתו יתברך, כן גורם ליחד השמות למעלה, וממשיך על עצמו הקדשה משם. והבן היטב:

ראה תורה ט' אות ו' (וב' ודע, שיש שנים עשר שבטים, כנגד שנים עשר מזלות (תקון יח, ובתקון כא), וכל שבט ושבת יש לו נסחא מיוחדת ויש לו שער מיוחד לכנס דרך שם תפלתו, וכל שבט מעורר בתפלתו פח מזל ששנים עשר מזלות; והמזל מאיר למטה ומגדל הצמח ושאר דבריו העצריכים אליו: וזה פרוש (במדבר כ"ד): "דרך בוכב מיעקב וקם שבט מישאל". וקם' זה בחינת עמידה, בחינת תפלה. כששבט מישאל עומד להתפלל, על ידי זה מעורר בוכב, והבוכב הוא דורך ומכה הדברים שיגדלו, כמו שאמרו חכמינו, וזכרונם לברכה (בראשית רבה, פרשה י'): "אין לך עשב מלמטה שאין לו בוכב ומלאך מלמעלה, שמכה אותו ואומר לו: גדל!".

³ עיין תורה רלב – בשעה שאומרים: "הללו את ה' מן השמים וכו' הללוהו כל מלאכיו הללוהו כל צבאיו" וכו'. אזי האדם קורא לכלם ומצוה לכלם שיהללו את ה'. ומנה ראוי לאדם להתעורר לתפלה בכונת הלב. מאחר שבתפלתו קורא לכל העולמות להללו ולשבחו יתברך:

ועיין ספר סידורו של שבת – חלק ראשון – השורש החמישי – הקדמה לענף ה' – ענף ה' ידבר איך שאנו נכללין מכל העולמות עליונים ותחתונים בכח גופינו שהוא מן הארץ ונשמתינו שהוא מן השמים ולכן כאשר אנחנו מעוררין עצמינו להודות לשם ה'. גם המה כולם יתעוררו ע"י שורשם שבנו לברך ולהלל לה'. ואנחנו מקרבים את כל העולם לפני צור העולמים ברוך הוא. (ובו ט' עלים): ע"ש.

¹ לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו

² פסוק בנחמיה ט' ו' שאומרים בפסוקי דזמרא בתפילת שחרית

³ נחמיה פרק ט (ו) אתה הוא ידוד לבדך (את) אתה עשית את השמים שמי השמים וכל צבאם הארץ וכל אשר עליה הימים וכל אשר בהם ואתה מחיה את כלם וצבא השמים לך משתחוים:

כי הקב"ה כדי להעלים עצמו בזה העולם, מנהיג אותו ע"י כוחות הגלגלים והמזלות/ט, באופן שכל דבר בעולם דומם/ו צומח/ז ומדבר יש מעליו ככב שדרכו מאיר בו הקב"ה את חיותו/יב, וכן כל הרפואות [יג] הן ע"י כוחות הגלגלים שהם צבא השמים, וכל אחד מהככבים נותן כח באיזה סם ועשב השייך לו, כמבואר במדרש (ב"ר י"ו/י) אין לך עשב שאין לו (מלאך ככב)/טו מזל ברקיע שמכה בו ואומר לו גדל.

^ט הנהגת העולם ע"י המזלות עיין שבת קט. מי שנולד במזל צדק וכו' וע"ש שיש אדם שנולד במזל להיות גנב. ועיין אמת ליעקב (על תענית כה. ד"ה רבי אליעזר) שתחילה הקב"ה קובע מה יהיה הנולד אם עשיר או עני חכם או טפש גבור או פחדן וכיו"ב, ואח"כ המלאך הממונה על ההריון עושה שהנולד יולד במזל המורה לזה. נמצא שהמזל רק מעלים בטבע והחוקיות את קביעת הקב"ה. הובא במתיבתא ללקוט ביאורים נדה טז: (עמ' רלח)

^י **שער הגלגולים** – הקדמה כה – בענין בריאת ההרים והגבעות והמעיינות והיכן רומזים, וז"ל, וראיתי להביא פה דרוש אחד ממורי ז"ל, בענין ההרים והגבעות שברא הבורא יתברך בעה"ז. וכן בענין המעיינות. דע, כי כמו שהארץ העליונה, נחלקת לשבעה חלקים, שהיא המלכות, הנקראת לסבה זו בת שבע. כן הארץ התחתונה, נחלקת לו' אקלמים כנודע. וכן כל חלקי הארץ הזאת, אשר בה אין דבר באה למטה, שאין כנגדה למעלה שר ממונה על הדבר ההוא. והנה ההרים הגדולים הגבוהים אשר בארץ הזאת, יש עליהם שרים מחולקים על כל אחד מהם למעלה, ובערך גבהות החר התחתון על החר האחר, כך ערך גבהות ומעלת השר ההוא התחתון, על השר של החר האחר הנמוך ממנו, כנודע, כי השמים הם בכל פעולתם ודמיוניהם דומים אל הארץ הוה התחתונה. ודע, כי ההרים אלו בכל יום ויום מעת בריאת העולם ואילך, הם הולכים וגדלים, אבל אין הגדול ניכר בהם. וכן להפך, יש הרים שמתמעטים ומנמיכים ע"ד מ"ש ז"ל בענין א"י, שהיתה ת' פרסה, ונודעוזה ונקצרה. ויש הרים שגדלים ומתגברים, ודבר זה כפי מעלת וגדול השר שעליהם למעלה בשמים, או כפי מעט כחו. ולפעמים שהשר של החי הוא שלמעלה מתבטל לגמרי ממעלתו, ואז גם החר ההוא שלו התחתון, מתבטלת מעלתו ולא מציאותו, והוא כי הוא מתדבק ומתחבר עם החר אחר ומתבטל בו, ואינו ניכר מפני עצמו. ולפעמים יהיה הדבר בהפך, כי השר של החר ההוא, מסירים ממנו קצת ממשלתו, ונחלקת ממשלתו, ונתנה חציה לשר אחר, וחציה נשארת אליה, ואז גם למטה אותו החר שהיה תחת ממשלתו, נבקע ונחלק לשנים. ולכן תראה לפעמים סלע גדול שנבקע לשנים ממש, ואין בבקיעה ההיא עפר אחר החולק באמצע, רק הסלע עצמו נחלק ונבקע לשתי בקיעות: **וענין המעיינות**, הם כנגד הבחינות של המעיינות של מ"ן שיש בארץ העליונה מלכות, וכנגדם למטה המעיינות שבארץ הזאת, הם בחי' מ"ן עולים מן התהום למעלה, על פני כל הארץ. אבל הגשמים היורדים על הארץ, מן הגשמים הם בתי' מ"ד. ונמצא כי אין לך מעין למטה בקרקע, שאין כנגדו למעלה בארץ העליונה אור אחד עליון, המעלה מ"ן מן המלכות אל ז"א, כל ימי המשך המעיין התחתון. וכאשר איזה מעיין או באר מים למטה בארץ נסתם ויבש, גם כחו למעלה נתייבש, ואינו מעלה מ"ן. גם לפעמים תראה שנתחדש מחדש, ויצא מעיין או מקור מים חיים מן הבאר למטה, מה שלא היה מתחילה, וזה יורה כי גם למעלה נתחדש איזה אור עליון, או איזה נשמה המעלה אז מ"ן מן הנקבה אל ז"א:

^{יא} **שער הגלגולים** – הקדמה כה – גם בענין האילנות שבארץ הזאת, יש על כל אחת שר למעלה, וכשזה נופל זה מתייבש. ולא עוד, אלא שבכל פעם שנופלים עלה האילן למטה, גם איזה כח עליון חסר מן השר העליון למעלה בעת ההיא, וממה שכתבתי לך עתה, תוכל להקיש ולהבין מדעתך דברים הנפלאים אם עיני שכל לך:

^{יב} **כמבואר בסוף תורה לא** – וזה שכתוב (תהלים פ"ה): **"צֶדֶק לִפְנֵי יְהוָה וְכוּ",** כי יש דרכים רחבים שהם דרך הכבושה לרבים, וכן יש שבילים, וזה הדרך והשביל נמשך לכאן, וזה לכאן, **ולכל דרך ושביל יש כנגדו בגלגלים דרך ושביל.** וכן בין דרך לדרך גדל כאן עשבים, **פן יש גם פן נגד כל עשב ועשב פוכב שהוא כנגדו, שהעשב גדל מכחו, כמו שאמר רבותינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה בראשית פ"א):** **"אין לך כל עשב ועשב שאין לו פוכב"** וכו'. ולפעמים כשאדם יש לו עכוב וצער בדרך, הוא מחמת שפגד המקום הזה יש שם עכוב בהפוכב, שאינו מאיר בשלמותו. ועל פן התקנה לזה לתן צדקה קדם שיצא לדרך, כמה שכתוב: **"צֶדֶק לִפְנֵי יְהוָה וְכוּ"** וכו'. **פי על ידי הצדקה יאיר הפוכב, פי על ידי צדקה מאירין הגלגלים פנ"ל.** ועל פן על ידי הצדקה שנותן, יבטל עכובו שיש לו בהדרך, שנמשך מהעכוב שיש בגלגלים והפוכבים פנ"ל: וזה שאמר רבותינו, זכרונם לברכה (הוריות י'): **"פוכב אחד יש שמעוה את הספינות, הינו כשהספינה מגיעה תחת אותו פוכב אזי הספינה תועה בדרך, מחמת שזה הפוכב אינו מאיר בשלמותו: שמש הוא בחינות ברית (טו). ועל ידי פגם הברית אין לנו מאור השמש, כי אם מראה חמה. ועכ"פ נקראים צל, כמו שכתוב (ישעיה י"ח):** **"הי ארץ צלצל כנפים, והם מכסים אור השמש"**. וזהו בחינות 'צלצל כנפים', מלשון 'ולא יבנה עוד מוֹרֵיךְ'. וזהו בחינות 'מראה חמה עמקה מן הצל', כי אף שישראל עקר, על כל זה העכ"פ מכסין עליהם כאלו כל העולם שלהם, ומכסין העולם בדרך הטבע. **פי באמת הקדוש ברוך הוא מנהיג העולם, והם מכסים הנהגת השם יתברך כאלו מתנהג, חס ושלום, על ידי הפוכבים ומזלות בעצמן.** אף לעתיד לבוא יעביר אותם, ואז יקום: **"סר צלם"**, ואז יתגלה אור השמש. בבחינות: **"וְזָרְחָה לָכֶם יְרֵאִי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ"**, הינו שיתגלה אור השמש. וזהו: **"וּמִרְפָּא בְּכַנְפֶיהָ"**, הינו בחינת: **"ולא יבנה עוד מוֹרֵיךְ"**.

^{יג} ז"ע פתח בכל דבר וסוים בנשואות

^{יד} **בראשית רבה פרשה י' פסקא ו' – בר סירא אמר, אלוה העלה סמים מן הארץ, בהם הרופא מרפא את המכה, ובהם הרוקח מרקח את המרקחת.** אמר רבי סימון אין לך כל עשב ועשב, שאין לו מזל ברקיע שמכה אותו, ואומר לו גדל, הדיא הוא דכתיב (איוב לח, לג): **הַיָּדְעֶתָ חֲקוֹת שָׁמַיִם אִם תִּשִּׁים מִשְׁטָרוֹ בְּאָרֶץ וְגו',** לשון שוטר (איוב לח, לא): **הַתְּקַשֵּׁר מַעֲדָנוֹת בִּימָה או מִשְׁכּוֹת בְּסִיל תִּפְתָּח,** רבי חנינא בר פפא ורבי סימון אמר, בימה מעדנת את הפרות, וכסיל מושך בין קשר לקשר. הדיא הוא דכתיב (איוב לח, לב): **הַתְּצִיא מִזְרוֹת בָּעֵתוֹ וְעִישָׂה עַל בְּנֵיהֶם תִּנְחֶם,** רבי תנחום בר חינא ורבי סימון אמרו, מזל הוא שהוא ממזר את הפרות.

^{טו} **עיין השמטות** הוזהר בראשית דף רנא. שגרס 'ממונה עליו מלמעלה'. **ועיין ריש תורה** נו שרבינו נקט 'מלאך הממונה עליו'. וכן הגרסה **בוהר חדש** סתרי אותיות בראשית דף יד. **ועיין תורה ט' אות ב'** שם רבנו נקט 'כוכב ומלאך מלמעלה'. **ובתורה א' תנינא** אות ט' נקט רבנו 'כוכב ומזל שמכה בו'

עיין ספר הכוזרי – מאמר חמישי אות יב (מה שהשיב החבר לכוזרי) – זאת אומרת כלל הכחות הפועלים למען שמירת המין, כי כל אחד מאישי המין אי אפשר לו להתמיד בעצמותו הואיל והוא מורכב מחמרים הנתונים לשנוי והנה כל שיש לו כחות הצמיחה ההולדה וקבלת המזון אך אינו מתנועע תנועה מקומית הוא לדעת הפילוסופים מנהג על ידי הטבע אך האמת היא כי האלוה הוא המנהיג בבחינה מסוימת ולפי חק מסוים קרא לאותה בחינה כרצונך טבע או נפש או כח או מלאך.

ומהם מקבלים הסמים ועשבים כח לרפאות [טז] רוצה לומר שלבד ממנה שחיות כל עשב היא מהמלאך הממונה עליו כנ"ל בתורה לא, עוד הכח שלו לרפא נשפע לו מאותו ממונה, ראה תורה א' תנינא/י'. ומסתמא שתי בחינות אלה הן אחת, כי חיות הדבר והכח הסגולי שיש בו הן אחת. ומשמע שבכל עשב יש איזה כח רפואה הנעלם מאיתנו וחלקו ידוע למומחים לדבר/י', ונראה שבזמן הקדום ידעו חכמה זו היטב, כנראה עד זמן חזקיהו המלך/י' שגזגז את ספר הרפואות כדי שיפנו אל הקב"ה ולא לטבע, ונראה שגם בזמנו של הרמב"ם (ובפרט הוא בעצמו שידע גם ברוח הקדש) היה ידוע הרבה יותר ממנה שידעו בזמן רבנו, כי דווקא המדע המודרני שמצא תחלופות כימיות השכיח את הכוחות הטבעיים ששם הקב"ה בעשבים, על כן בזמן רבנו כבר הזהיר מהרופאים שמזיקים יותר ממזעילים.

ובזמן הקדום ידעו סוד הגלגלים וכיצד משפיעים כח רפואה מסויים בכל עשב, **ובשצריכים רפואה** היו ידעו להרכיב לכל חולי כמה עשבים, שעי"ז **מתחברים כמה כחות מהגלגלים שזה נותן כח בעשב זה וזה בעשב אחר וכיוצא ומתחברים כולם ועושים מהם הרכבה לרפואה** לאותו חולי שרצו לרפא.

אמנם (כמבואר בתורה א' תנינא) כיון שכל הרפואות הם על ידי עשבים, וכל עשב ועשב מקבל כח מכוכב ומזל המיוחד לו, כמו שאמרנו רבותינו, זכרונם לברכה (בראשית רבה י' ז'): 'אין לה כל עשב ועשב, שאין לו כוכב ומזל, שמכאן אותו ואומר לו: גדל'. וכל כוכב ומזל מקבל כח מכוכבים שלמעלה ממנו, והעליון מהעליון ממנו, עד שמקבלים כח מהשרים העליונים, כמו שאמרנו (בתקון מ"ד דף ע"ט): 'כל כוכבאי לוין דא מן דא, סהרא לוי מן שמשא' וכו', 'כי גבה מעל גבה' וכו' (קהלת ה'), והם כלם בחינת לוויים זה מזה וזה מזה, עד שמקבלים ולוין מהשרים העליונים, והשרים מקבלים מהעליונים מהם, גבוה מעל גבוה, עד שכלם מקבלים משרש הכל, שהוא דבר ה', כמו שכתוב (תהלים ל"ג): 'בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם'. ועל כן בשזוכין לתפלה, אין צריכין לרפואת העשבים, כי התפלה היא בחינת דבר ה', שהוא שרש הכל. **ע"כ טוב לבקש מהש"י** ובפרט בתפילת שחרית בפסוקי דמרא בעת שאומרים וצבא השמים לך משתחוים וכו', **שאו באים כולם להשתחוות וליתן שבח והודיה אליו יתברך**, אז הזמן הטוב ביותר להתפלל על רפואה, ואז גם אפשר להתפלל שיצוה הש"י להם שימשיכו אלו הכחות הצריכים לרפואתו לאו דווקא בעשבים כדרך הטבע, אלא כגון בתוך^{כא} חתיכת

דף קטו.

לחם ומים או בדבר אחר ויתרפא ממילא אכ"ר – אמרנו כן יהי רצון :

כ"ב(עין ענין זה באריכות בליקוטי תנינא בסי' א' [כ"ג]) : עיין שם סוף אות ט' – וזהו בחינת: "ועבדתם את ה' אלוקיכם, וברך את לחמך ואת מימך, והסירתי מחלה מקרבך" (שמות כ"ג). "ועבדתם את ה'" "עבודה זו תפלה" (בבא קמא

^{טז} עיין תורה א' תנינא אות ט', וסוף תורה לא [דף כו].

^{יז} עיין תורה א' תנינא אות ט' – וכשנגאלת הנפדיית התפלה, אזי נופל כל הדאקטירי, כי אין צריכין לרפואות. כי כל הרפואות הם על ידי עשבים, וכל עשב ועשב מקבל כח מכוכב ומזל המיוחד לו, כמו שאמרנו רבותינו, זכרונם לברכה (מדרש רבה, בראשית, פרשה י'): 'אין לה כל עשב ועשב, שאין לו כוכב ומזל, שמכאן אותו ואומר לו: גדל'. וכל כוכב ומזל מקבל כח מכוכבים שלמעלה ממנו, והעליון מהעליון ממנו, עד שמקבלים כח מהשרים העליונים, כמו שאמרנו (בתקוני זהר, תקון מ"ד, ע"ט): 'כל כוכבאי לוין דא מן דא, סהרא לוי מן שמשא' וכו', 'כי גבה מעל גבה' וכו' (קהלת ה'), והם כלם בחינת לוויים זה מזה וזה מזה, עד שמקבלים ולוין מהשרים העליונים, והשרים מקבלים מהעליונים מהם, גבוה מעל גבוה, עד שכלם מקבלים משרש הכל, שהוא דבר ה', כמו שכתוב (תהלים ל"ג): 'בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם'. ועל כן בשזוכין לתפלה, אין צריכין לרפואת העשבים, כי התפלה היא בחינת דבר ה', שהוא שרש הכל:

^{יח} ראה בראשית רבה פרשה י' פסקא ו' הנ"ל – בר סירא אמר, אלוה העלה סמים מן הארץ, בהם הרופא מרפא את המכה, ובהם הרוקח מרקח את המרקחת.

פירוש שהמדרש מביא דרשות חז"ל על הפסוק "ויכולו השמים בכל צבאם" – ועי"ש מהדור' וגשל ליקוטים בשם אשד הנחלים שביאר – העלה סמים – כלומר נתן כח האדמה שתעלה סמים לרפאות כל תחלואי האדם. וכל זה מביא לראיה איך שהכל בהשגחה עליונה כמחנה המסודרת על צד התכלית הנכון.

^ט עיין תורה א' תנינא אות ט' – וזה שאמר חזקיהו: "והטוב בעיניך עשיתי" (ישעיה ל"ח), ואמרנו רבותינו, זכרונם לברכה (ברכות י'), שסמן גאלה לתפלה וגזגז ספר הרפואות, והכל אחד, כי על ידי שסמן גאלה לתפלה, הינו שגאל את התפלה מן הגלות כנ"ל, על ידי זה גזגז ספר הרפואות. כי כשנגאלת התפלה, אז נופלים כל הרפואות כנ"ל, כי נתרפאין על ידי דבר ה' כנ"ל, ואזי כל הדאקטורים מתפליין ברפואות שלהם, כי אזי אין כח לשום רפואה, כי כל העשבים חוזרים כחם לתוך התפלה, שהוא בחינת דבר ה', שהוא שרשם העליון כנ"ל. כי כן חובת כל העשבים וכל שיה השדה; כשאדם עומד להתפלל, שאזי הוא בבחינת דבר ה', שהוא שרשם העליון, אזי הם מחזירין כחם לתוך התפלה, שהוא שרשם העליון. וכשאדם מתפלל על איזה חולאת, אזי אותן העשבים, שיש להם כח לרפאות אותו החולאת, הם מחזירים להחזיר כחם לתוך התפלה, שהיא שרשם, בחינת דבר ה' כנ"ל:

^כ בדפורי-כולם, בתקפא לא ברור ונראה - כולם

^{כא} בדפורי-בתוך, בתקפא לא ברור ונראה - בתוך

^{כב} מוהר"ת בתקפא

^{כג} בתורה א' תנינא אות ט'

צב). אזי: "וברך את לחמך ואת מימך והסירתי מחלה" וכו'; הינו שיהיה לה רפואה על ידי לחם ומים, על ידי שיתברכו מן שרש הכל, דהינו דבר ה' בחינת תפלה, ויהיה ללחם ומים כח לרפאות כמו עשבים. כי התחלקות הכחות שזה העשב יש לו כח לרפאות חולאת פלוני וזה חולאת פלוני, וכיוצא בזה כל חלוקי כחותם הוא רק למטה, אבל למעלה בשרש הכל, דהינו דבר ה' הכל אחד, ואין חלוק בין לחם ומים ובין עשבים, וכשאוחרון בהשרש, דהינו דבר ה' בחינת תפלה, יכולין להמשיך כחות הרפואה לתוך לחם ומים, ויהיה לו רפואה על ידי לחם ומים, בחינת: "וברך את לחמך וכו' והסירתי מחלה" וכו' כנ"ל: וכן ברפואת העשבים יש גם כן חלוקים שיש חולאת, שיוכל להתרפאות על ידי עשב אחד, ויש חולאת גדול מזה, שצריכין לרפואתו מרובים, להרכיב כמה עשבים לרפואה, ויש שצריכין רפואות מרובות לרפאות: ויש חולאת שאין מועיל לו שום רפואה, כי כח החולאת גדול מכח העשבים, ובתחלת צמיחת החולאת, קדם שנגמח ונתגלה, היו יכולין לרפאות אותו בקל, רק שאז היה נעלם ונסתר מעיני כל, ואין יודע ממנו רק השם יתברך לבד: אבל כשאחרון בבחינת דבר ה', בחינת תפלה כנ"ל, שאז מקבלין הרפואה מכל הדברים שבועולם אפילו מלחם ומים בבחינת: ככל מתרפאין כנ"ל, אזי יכולין להתרפאות אפילו בעת צמיחת החולאת, בעת שהוא נסתר מעין האדם, מאחר שאין צריך לרפואות כלל, רק רפואתו על ידי לחם ומים כנ"ל. על כן גם אז, הינו בעת שעדיין לא נתגלה החולאת, יוכל גם כן להתרפאות על ידי לחם ומים, שאוכל אז: עד כאן לשון תורה א' תנינא.

ומבואר בספרים שזה גם סוד פרק שירה שהיא שירת המלאכים הממונים על כל פרט בבריאה שכל מלאך יש לו פסוק מיוחד שבו רמוז מהות ותפקיד אותה בריאה, וע"י השירה שכידוע היא עיקר המיין נוקבים שעולים לעורר שפע מעליון לתחתון מקבל כל מלאך את השפע שצריך כדי לקיים את הדבר שהוא ממונה עליו. **כמבואר כל זה בשער מאמרי רשב"י** (להאריז"ל) בפירושו על פרק שירה – דע כי הנה כל הנבראים שבעה"ז יש על כל אחד מהם מלאך אחד ושוטר ושר עליו בשמים וזהו סוד מ"ש רז"ל (בר"י ו') אין עשב למטה שאין מול עליו למעל' מכה בו ואומר לו גדל ועל ידי השר ההוא הממונה עליו נמשך החיות והשפע אל הנברא ההוא. והנה השר ההוא אינו יכול להשפיע בו עד שהוא יאמר לפני השי"ת השירה הראויה אליו כפי מקורו ועל ידי כן ישפיעו בו ואח"כ הוא ישפיע חיות ומזון אל הנברא ההוא. ונמצא כי כל אותן השירות הנז' בפרק שירה הנז' הם מה שמשוררים השרים והמזלות העליונים הממונים על כל התחתונים. **והנה מה שאמרו שם בפ' שירה כי כל האומר פרק זה בכל יום זוכה לכל כך המעלות הגדולות הנכתבות שם.** הטעם הוא לפי שנודע כי בצלם אלהים עשה את האדם ולכן כמו שכל העליון תלויים ונאחזים בשיעור קומתו ית' הנק' אדם העליון היושב על הכסא כן כל הנבראי' התחתון' שבעה"ז הם תלויים ונאחזים בשיעור קומת אדם התחתון וכולם מתברכין על ידו ולכן כשהאדם אומר בכל יום אותם השירות ויודע לכוון כל אלו הנבראים התחתונים איך נרמזים בו ונתלים באיבריו, ויאמר אותן השירות הראויות לכל אחד ואחד, הנה הוא גורם שפע ומזון לכל הנבראים התחתונים, **כי כולם תלויין בו**, ולכן זוכה לכל המעלות ההם. עכ"ל האריז"ל.

עד כאן ביאור חברותא לתורה רלא

עוד בעניין כיצד יורד השפע מהקב"ה עד כל פרט בבריאה עיין תורה ה' תנינא אות י' – **פי' יש שבעה אקלימים, ועל כל אקלים יש מלאך ממונה, בחינת (זכריה ד): "שבעה עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ", ועל כן בכל אקלים גדלים פרות אחרים, כפי הממנה, ועל כן הם נחלקים לשבעה אקלימים כנגד בחינת שבעה רועים, שהם בחינת תפלין, שמשם נעשין בחינת המלאכים כנ"ל והשפע כשיוצאת, מקבל אותה תחלה המלאך הממנה שם, ואחר כך יורדת דרך השדים השוכנים באויר, שהם מקבלים את השפע בדרך מעבר לבד, ואין יונקים ממנה רק כדי חיותם לבד, ואחר כך יורדת השפע למטה, לאותו המקום והשדה שהשפע הולכת לשם, ואחר כך מקבל המלאך את השפע (ו). בבחינת (דניאל ד): "אנת הוא מלכא" וכו', שנאמר שם על האילן "דמזון לכלא בה" וכו'. וזה בחינת (קהלת ה): "מלאך לשדה נעבד", שהמלאך מקבל השפע מן השדה, דהינו כשהשפע באה למטה, אז מקבל אותה המלאך. וכל אלו מקבלין מבחינת שדי, ועל כן כלם נקראים על שם שדי, כי שד על שם שדי, וכן שדה על שם שדי, וכן העובד השדה נקרא על שם שדי, כמו שכתוב (ישעיה כ"ח): "יפתח וישדד אדמתו". ובשבת בחינת המלאך חזק, אזי אין השדים מקבלין השפע רק דרך מעבר לבד, ואין יונקים ממנה רק כדי חיותם לבד: אבל כשנחלש, חס ושלום, כח המלאך, אזי הם מקבלין לעצמן כח המלאך, ואזי המלאכים הגדלים על ידם, נתערב בהן כח הש"ד, כי הם קבלו לתוכן ממש את כח המלאך. נמצא כשגדלים המלאכים, הם גדלים על ידי תערובת כח הש"ד, וכשאוכלין אלו המלאכים, נעשה מהם חלום על ידי שד, חס ושלום, ולא זו אף זו, כי גם הם יכולין לטמא את האדם, חס ושלום, בשנה בטמאה הידוע, חס ושלום, כי המלאך הוא בחינת אש, כמו שכתוב (יחזקאל א): "מראיהם כגחלי אש בוערות כמראה הלפידים", וכשנחלש כח המלאך, ואזי השדים מקבלין לעצמן כח המלאך, אזי הם מחממין על ידי האש הזו ומטמאין, חס ושלום, בטמאה הנ"ל. ועל כן צריכין לחזק את המלאך, וחזק המלאך הוא על ידי שמחה, בבחינת (משלי ט"ו): "לב שמח ייטב פנים, זה בחינת המלאך, בחינת (ישעיה ס"ג): "ומלאך פניו הושעים" שנתחזק על ידי לב שמח. ועל כן מקום המלאכים נקרא שחקים על שם שחוק ושמחה, כי עקר חזק המלאכים על ידי שמחה כנ"ל:**